

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก-ข
บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	1
สมมุติฐานของการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	3
การตรวจเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
ระเบียบวิธีวิจัย	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	4
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	4
วิธีการ เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ	
รวบรวมข้อมูล	5
การเก็บรวบรวมข้อมูล	6
การวิเคราะห์ข้อมูล	6
ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการวิจัย	6
ผลการวิจัยและอภิปรายผล	7
สถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม	7
ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสารทางการเกษตร	7
ความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรม	7
ด้านการบริหารจัดการโครงการฝึกอบรม	8
ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ระหว่างฝึกอบรม	9
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	9
เอกสารอ้างอิง	13

RCH
S
494.5
.A4
ร8527

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 29789
วัน, เดือน, ปี 2.7.เส.ย. 2541

T029789

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะนำเสนอรูปแบบของการบริหารจัดการโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของฝ่ายส่งเสริมและฝึกอบรม วิทยาเขตชุมพร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังโดยประมาณ/ศึกษาถึงความต้องการการเข้ารับการฝึกอบรมของเกษตรกรในตำบลชุมโค อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรในตำบลชุมโคมีความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรม จำแนกตามลำดับค่าเฉลี่ยความต้องการดังนี้ 1) ด้านธุรกิจเกษตร 2) ด้านเครื่องมือทางการเกษตร 3) ด้านการเพาะปลูกพืช 4) ด้านปศุสัตว์/สัตว์บาล 5) ด้านอุตสาหกรรมเกษตร และ 6) ด้านการประมง ตามลำดับ ในด้านการบริหารจัดการโครงการฝึกอบรม หลักสูตรการฝึกอบรมควรมีระยะเวลา 1-3 วัน ในช่วงเดือนมีนาคม และ เมษายน ใช้สถานที่ภายในวิทยาเขตชุมพร ผู้เข้าอบรมไม่ควรเกิน 20 คน แบ่งหัวข้อย่อยไม่ควรเกิน 3 หัวข้อ/การบรรยายแต่ละวันและแบ่งสัดส่วนภาคบรรยาย : ปฏิบัติเป็น 30 : 70 มีการนำชม/ทัศนศึกษา และแจกคู่มือบัตรภายหลังการอบรมพร้อมทั้งจะต้องมีการติดตามนิเทศอย่างใกล้ชิด ด้านกระบวนการถ่ายทอดนั้นควรใช้สื่อวีดิโอเทปและมีเอกสารประกอบการอบรมจัดทำเป็นชุดสื่อ (Media Package) ไม่ควรเน้นวิชาการมากนัก เสียงบรรยายมาประกอบสื่อจะเป็นเสียงผู้ชายหรือผู้หญิงก็ได้ แต่ควรมีเสียงเพลงประกอบการบรรยาย

Abstract

This research was undertaken to investigate the agricultural training needs of farmers in Tambol Churnko, Pathew District, Chumporn Province which attempted to draw a holistic view of planning /managing the training administration program of Chumporn Campus, King Mongkmt's Institute of Technology Ladkrabang

Findings revealed that the respondents perceived the training needs which classified by their weighted mean scores as follows : 1) agri-business 2) agricultural farm machinery 3) plant production 4) livestock 5) agro-industry and 6) fishery, respectively.

On the aspect of training program management and administration, such training program should be conducted for the period of 1-3 days only specially in the months of March and April.

Training venue should be held inside Chumporn Campus, limited for 20 participants, training contents should not be divided more than 3 items per day. The ratio of lecture and practice should be 30:70 per cent include study tour and presentation of training certificate after the end of training course.

On the aspect of teaching method, should be provided and well-prepared of media packages such as video cassette tape and some documentary . Video cassette tape should be accompanied with a song along the sound-track.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในเขตพื้นที่ตำบลชุมโค อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร นั้น ประชากรส่วนมากมีอาชีพในด้านการเกษตรอาทิเช่น ปลูกสับปะรด กาแฟ เลี้ยงโคนม พืชไร่ และอื่น ๆ ซึ่งในการประกอบอาชีพการเกษตรดังกล่าว ผู้ประกอบการผลิตหรือเกษตรกรเองจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ ตลอดจนมีการพัฒนาทักษะในด้านการผลิตแต่ละอย่างแตกต่างกันออกไป เพื่อส่งผลให้การพัฒนา อาชีพการเกษตร และการผลิตมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ปัจจุบันท้องที่ตำบลชุมโค อำเภอปะทิว เป็นพื้นที่ตั้งของวิทยาเขตชุมพร ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้ความรับผิดชอบของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งดำเนินงานด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย อีกทั้งดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรผ่านขบวนการการฝึกอบรมวิชาชีพการเกษตรในด้านต่าง ๆ ให้กับเกษตรกรและประชาชนใน บริเวณใกล้เคียง ซึ่งการฝึกอบรมนั้นเป็นขบวนการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของทรัพยากรบุคคลในอาชีพการเกษตรที่นับว่ามีประสิทธิภาพวิธีหนึ่ง อย่างไรก็ตามก็มีข้อจำกัดตรงที่ว่าหากเนื้อหาหรือหัวข้อการฝึกอบรมนั้นๆ มิได้รับการตอบสนองหรือไม่ตรงตามความต้องการของเกษตรกรในขณะนั้นแล้ว ก็จะทำให้เป็นการสิ้นเปลืองทั้งงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ ที่ทุ่มเทลงไป

ดังนั้น การศึกษาวิจัยถึงความต้องการในการฝึกอบรมของเกษตรกรในตำบลชุมโคนี้จึงนับได้ว่ามีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อที่จะได้ทราบถึงลักษณะความต้องการการฝึกอบรมในวิชาชีพเกษตรกรในเรื่องหรือหัวข้อต่าง ๆ เพื่อที่จะสนองตอบในการให้ความรู้ หรือเทคโนโลยีทางการเกษตรต่อกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงวิทยาเขตชุมพรต่อไป อีกทั้งยังเป็นการศึกษาพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการเข้ารับการฝึกอบรมของเกษตรกรซึ่งจะยังผลให้ภาระกิจ (Mission) ของการฝึกอบรมของวิทยาเขตชุมพรมีประสิทธิภาพสอดคล้องต่อลักษณะความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ชุมโคต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาถึงลักษณะสภาพเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลชุมโค อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
- 2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ทางด้านการติดต่อสื่อสารทางการเกษตรของเกษตรกร
- 3 เพื่อศึกษาถึงลักษณะความต้องการในการฝึกอบรมในด้านวิชาชีพเกษตรกรรวมของเกษตรกร

- 4 เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม
ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสารทางการเกษตรกับระดับของความต้องการในการเข้ารับ
การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกรใน ต.ชุมโค
- 5 เพื่อเสนอรูปแบบของการจัดโครงการฝึกอบรมวิชาชีพการเกษตรต่อสำนักศึกษาและวิจัย
ชุมพร

สมมุติฐานในการวิจัย

ระดับของความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกรใน
ต.ชุมโค ขึ้นอยู่กับความแตกต่างทางด้านปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1 ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในตำบลชุมโค
อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
- 2 ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ และลักษณะของการติดต่อสื่อสารทางการเกษตรของ
เกษตรกร
- 3 ทราบถึงระดับของความต้องการในการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมต่างๆของ
เกษตรกร
- 4 ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆตลอดจนข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อ
การเข้ารับการฝึกอบรมของสำนักศึกษาและวิจัยชุมพร

นอกเหนือไปจากที่กล่าวในข้างต้นแล้วนั้น รูปแบบของการจัดโครงการฝึกอบรมและผลที่ได้จาก
การศึกษาและวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่องานในฝ่ายส่งเสริมและฝึกอบรมของวิทยาเขต
ชุมพร เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจ วางแผนการดำเนินกิจกรรม ตลอดจนจัดทำหลักสูตรหรือเนื้อหา
การฝึกอบรมให้สอดคล้องและสนองตอบต่อลักษณะและระดับความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรม
ของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ตำบลชุมโคเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพ และทรัพยากรบุคคลใน
อาชีพการเกษตร เพื่อให้การพัฒนากการเกษตรและการพัฒนาชนบทดำเนินไปอย่างต่อเนื่องรวดเร็วและ
มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการโดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมของเกษตรกรในตำบลชุมโค ซึ่งข้อจำกัดในด้านระยะเวลาและงบประมาณ กำลังบุคคลากรทำให้จำเป็นต้องกำหนดกลุ่มหรือขนาดกลุ่มตัวอย่างของหมู่บ้านที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้เพียง 50 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด และจะใช้ขนาดของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในครั้งนี้เพียง 201 ราย อนึ่งผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีอาจสรุปเป็นหลักสากล (Generalization) ได้กล่าวคือผลที่ได้จากการศึกษานี้มีอาจสรุปหรือนำไปใช้กับการวางแผนการจัดการฝึกอบรมในเขตตำบลอื่น ๆ นอกเหนือจากตำบลชุมโค อ.ปะทิว จ.ชุมพร ได้

การตรวจสอบเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นอย่างมีระบบแบบแผน ซึ่งมุ่งหวังที่จะพัฒนาบุคคลให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ และความเข้าใจอันดี เพื่อให้สามารถดำเนินการและปฏิบัติงานนั้น ๆ ได้ เพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพของผลผลิต (ชัชรี นฤทุม, 2526 : 27)

ความต้องการการฝึกอบรม (Training Needs) หมายถึงสภาวะอุปสรรค ปัญหา หรือข้อขัดข้องที่ไม่พึงปรารถนาที่มีรูปในตัวบุคคล หน่วยงาน และในการทำงาน ซึ่งอาจจะแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม (ทองฟู ชินะโชติ, 2531 : 32)

ตลอดจนการศึกษารายงานในเรื่องความต้องการในการฝึกอบรมของเกษตรกรและประชาชนพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีระดับและความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมแตกต่างกันตามลักษณะของพื้นที่และอาชีพที่ทำกิจกรรมทางการเกษตร อีกทั้งระยะเวลาที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมก็แตกต่างกันออกไปด้วย ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

อรรฎ ลิงห์คำ (2533) ได้ดำเนินการศึกษาความต้องการการฝึกอบรมของเกษตรกรในอำเภอสวนานิคม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เกษตรกรต้องการการเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องการเลี้ยงไหมเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งส่วนมากระบุว่ายังขาดวิชาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้มีปัญหาด้านการผลิตในแง่ปริมาณและคุณภาพ แหล่งความรู้ที่ได้รับในการเลี้ยงไหมส่วนมากเป็นเพื่อนบ้านและจากสื่อมวลชนทางโทรทัศน์ ปัญหาด้านความสะดวกของโรงเรียนก็เป็นปัจจัยสำคัญ ในภาพรวมแล้วผู้ผลิตซึ่งมีความรู้ในระดับน้อยมาก นอกจากนั้นยังพบว่า เกษตรกรระบุความสนใจต้องการเข้ารับการฝึกอบรมถึง

ร้อยละ 80.47 เรื่องที่สนใจมากที่สุดเน้นด้านการป้องกันกำจัดศัตรูใหม่ และต้องการเข้ารับการฝึกอบรม ในช่วงเดือนเมษายน ไม่ควรมีระยะเวลาเกิน 3 วันและสะดวกในวันหยุดราชการช่วงเช้า(7.00-12.00 น.) ที่ศาลากลางบ้าน

นิชาภัทร จันทศรี และธวัช หมัดเต๊ะ (2536) ได้ทำการศึกษาถึงความต้องการฝึก อบรมของ เกษตรกรในเขตลาดกระบัง กทม. พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ในเรื่องภาวะการตลาดของ ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญมากที่สุด รองลงมาต้องการเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องการฆ่าและเนื้อ สัตว์ โดยควรมีระยะเวลาไม่เกิน 2 วัน และเดือนที่เหมาะสมที่สุดคือเมษายน โดยควรใช้สถานที่ที่ สำคัญภายในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรมีการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนเช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ทางการเกษตรเป็นส่วนมาก ปัญหาการทำเกษตรที่สำคัญได้แก่ ปัญหาด้านราคาผล ผลิตและโรคพืช นอกจากนี้ยังพบว่า เพศ อายุ อาชีพหลัก สถานการณ์ถือครองพื้นที่ ขนาดพื้นที่ทำ การเกษตร ประสบการณ์การเข้ารับการฝึกอบรมและรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลให้เกษตรกรมีความ ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ภูมิฐานะเดิม และอาชีพรอง นั้นพบว่ามีความแตกต่างกันต่อการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างไม่มีนัย สำคัญทางสถิติ

ระเบียบวิธีการวิจัย

1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาคือ เกษตรกรในตำบลชุมโค 4 หมู่บ้านรวม 405 ครัวเรือน เกษตรกร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือครัวเรือนที่ทำเกษตรในหมู่ที่ 1(บ่ออิฐ) หมู่ที่ 2 (ชุมโค) หมู่ที่ 5 (บางจาก) และหมู่ที่ 7 (ทรัพย์สมบูรณ์) ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างรวมจำนวนทั้งสิ้น 201 ครัวเรือนเกษตรกร

2 วิธีการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 2.1 ทำการคัดเลือกหมู่บ้านในตำบลชุมโคซึ่งมีทั้งหมด 8 หมู่บ้าน โดยใช้ขนาดของกลุ่ม ตัวอย่าง 50 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างของกลุ่ม ตัวอย่าง 50 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) คือการจับฉลากชื่อหมู่บ้านขึ้นมา 4 หมู่บ้าน ซึ่งผลการ

จับฉลากหมู่บ้านปรากฏว่าได้ หมู่ที่ 1 (บ่ออิฐ) หมู่ที่ 2 (ชุมโค) หมู่ที่ 5 (บางจาก) และ หมู่ที่ 7 (ทรัพย์สมบูรณ์) ซึ่งรวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 405ครัวเรือน

2.2 คิดคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ของเกษตรกรผู้ที่จะให้ข้อมูลโดยใช้ขนาดสัดส่วนของตัวอย่างที่เหมาะสมกับจำนวนประชากรทั้งหมด (Population) โดยการประยุกต์สูตรการคำนวณจาก Pagaso et.al ใน Chua (1984) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N e(2)}$$

โดย n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่จะศึกษา

N = จำนวนประชากรทั้งหมด(Population)

e = ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (.05)

จากนั้นจึงคำนวณจากสัดส่วนของตัวอย่างที่เหมาะสมกับจำนวนประชากรทั้งหมด เพื่อให้ได้มาซึ่งจำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านโดย

$$n_1 = \frac{nN_1}{N}$$

โดย n_1 = จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะได้ในแต่ละหมู่บ้าน

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ได้มาในขั้นแรก

N_1 = จำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน

N = จำนวนประชากรทั้งหมด(Population)

ซึ่งรายละเอียดของการแจกแจงการกระจายของกลุ่มตัวอย่างแสดงไว้ในตารางที่ 1 รวมจำนวนทั้งสิ้น 201 ราย

2.3 ขั้นสุดท้ายผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยใช้ตารางเลขสุ่ม (Random table) เพื่อทำการคัดเลือกครัวเรือนเกษตรกรผู้ที่จะให้ข้อมูลในแต่ละหมู่บ้านต่อไป

3 วิธีการ เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ที่ทำการสร้างขึ้นมาและได้มีการนำไปทดสอบ (Pre-test) กับเกษตรกรที่มีได้ถูกคัดเลือกให้เป็นผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ในตำบลชุมโคจำนวน 30 ราย และนำกลับมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมโดยมีการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยมีค่า Cronach's Alpra Coefficients เท่ากับ .89

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและการกระจายของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา

รายชื่อหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกจากจำนวน 8 หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด (Population)	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size)
หมู่ที่ 1 บ่ออิฐ	85	42
หมู่ที่ 2 ชุมโค	69	34
หมู่ที่ 5 บางจาก	146	73
หมู่ที่ 7 ทรัพย์สมบูรณ์	105	52
รวม	405	201

หมายเหตุ : ข้อมูลจำนวนครัวเรือนเกษตรกรได้มาจากสำนักงานเกษตรอำเภอปะทิว จ.ชุมพร พ.ศ. 2538

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างช่วงเดือนมกราคม 2540 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2540 (รวม 2 เดือน) โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยอีก 6 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการวิเคราะห์และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC + (Statistical Packages for Social Sciences)

6. ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการวิจัย

กำหนดการดำเนินงานตลอดโครงการรวม 12 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่ตุลาคม 2539 ถึงเดือนกันยายน 2540 (รอบปีงบประมาณ 2540) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในตำบลชุมโค อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานี้กว่าครึ่งหนึ่ง (58.2%) เป็นเพศชายมีอายุเฉลี่ย 44 ปี อายุสูงสุด 64 ปี และอายุต่ำสุด 22 ปี ส่วนมาก (92.5%) แต่งงานแล้ว ร้อยละ 60.2 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และรองลงมาร้อยละ 22.9 มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 13.9 จบประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 2.0 และร้อยละ 1.0 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีตามลำดับโดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน มีรายได้เฉลี่ยจากการประกอบอาชีพการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2539) 4,956 บาท และมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการเกษตรกรรมเฉลี่ย 17 ปี เกือบทั้งหมด (97.0%) ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก

2. ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสารทางการเกษตร

ผลจากการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ (73.6%) ของกลุ่มตัวอย่างไม่ได้มีการติดต่อพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในรอบ 2 เดือนก่อนระยะของการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยในครั้งนี้ และหนึ่งในสี่ (22.9%) ระบุว่ามีการพบปะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลเพียง 1 ครั้ง/เดือน เท่านั้น

ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาพบว่าร้อยละ 51.2 ระบุว่าไม่ได้มีการเข้ารับการฝึกอบรม/ประชุมด้านวิชาการเกษตรแต่อย่างใดเลยในขณะที่ร้อยละ 41.8 ระบุว่าเคยเข้ารับการฝึกอบรม/ประชุมวิชาการโดยเฉลี่ย 1 ครั้งในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา(ร้อยละ 28.9) และเมื่อเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพการเกษตรหรือต้องการรับทราบข่าวสารข้อมูลด้านการเกษตรนั้นส่วนใหญ่ (64.2%) จะปรึกษากับเพื่อนบ้านที่มีประสบการณ์ ร้อยละ 39.3 จะไปพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ร้อยละ 37.3 จะแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยอาศัยข้อมูลจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแก้ปัญหาโดยวิธีดังกล่าวรวมกัน ร้อยละ 14.5 ตามลำดับ

3. ความต้องการการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรม

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ถึงระดับของความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของกลุ่มตัวอย่าง โดยได้จำแนกหัวข้อของการฝึกอบรมออกเป็น 6 ด้านได้แก่ 1) ด้านการเพาะปลูก 2) ด้านปศุสัตว์/สัตว์บาล 3) ด้านการประมง 4) ด้านเครื่องมือทางการเกษตร 5) ด้านธุรกิจเกษตร และ 6) ด้านอุตสาหกรรมเกษตร ตามลำดับ โดยกำหนดเกณฑ์ของการวัดระดับความ

ต้องการฝึกอบรมฯ ออกเป็น 3 ระดับคือ “มาก” = 3 (2.33-3.00) “น้อย” = 2 (1.67-2.32) และ “ไม่ต้องการ” = 1(1.00-1.66) ตามลำดับ

ผลการศึกษาพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความต้องการการฝึกอบรมฯ ของกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมในหัวข้อการฝึกอบรมเรียงตามลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยระดับความต้องการได้ดังต่อไปนี้ 1) ด้านธุรกิจเกษตร (2.77) 2) ด้านเครื่องมือทางการเกษตร (-2.27) 3) ด้านการเพาะปลูกพืช (1.86) 4) ด้านปศุสัตว์/สัตว์บาล (1.54) 5) ด้านอุตสาหกรรมการเกษตร (1.34) และ 6) ด้านการประมง (1.08) ตามลำดับ

ผลจากการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยโดยใช้สถิติ Chi-Square และ T-Test พบว่าระดับความต้องการการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกรในตำบลชุมโคมีความสัมพันธ์ และมีความแตกต่างกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>.05$) อธิบายได้ว่าระดับของความต้อการในการเข้ารับการฝึกอบรมฯของเกษตรกรในตำบลชุมโคไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของความแตกต่างทางด้านเพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับของการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ

4. ด้านการบริหารจัดการโครงการฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ถึงข้อมูลด้านการบริหารจัดการฝึกอบรมของวิทยาเขตชุมพรเพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาบริหารจัดการโครงการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายต่อไป ซึ่งคำถามแรกที่สัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างคือ “ถ้าวิทยาเขตชุมพรจะจัดโครงการฝึกอบรมให้แก่ท่านท่านจะเข้าร่วมหรือไม่” ผลการวิจัยพบว่าเกือบทั้งหมด (96.0%) ระบุว่า จะเข้าร่วมโดยอีกร้อยละ 4 ที่เหลือให้เหตุผลในการไม่เข้าร่วมว่าไม่มีใครอยู่ดูแลเด็ก ๆ /ลูกหลานและมีภาระจะต้องทำกิจกรรมการเกษตร แต่อย่างไรก็ตามจะให้บุตรหลานหรือคนในครอบครัวเข้ารับการฝึกอบรมต่อไปร้อยละ 77 ระบุว่า การจัดโครงการฝึกอบรมของวิทยาเขตชุมพรนั้นควรจะมีระยะเวลาครั้งละ 1-3 วัน ซึ่งขึ้นอยู่กับหัวข้อของการจัดฝึกอบรม ร้อยละ 77.0 และ 68.0 ระบุว่าควรจัดฝึกอบรมในช่วงเดือนมีนาคมและเดือนเมษายนตามลำดับ และควรใช้สถานที่ภายในวิทยาเขตชุมพร (ร้อยละ 62.0) หรืออาจจะใช้สถานที่บริเวณภายในโรงเรียนก็ได้ (ร้อยละ 34.0) การฝึกอบรมแต่ละครั้งควรมีผู้เข้ารับการฝึกอบรมตั้งแต่ 10-20 คน และการแบ่งหัวข้อย่อยในการฝึกอบรมแต่ละวันควรอยู่ระหว่าง 1-3 หัวข้อ เกือบทั้งหมด (95.8%) มีความเห็นว่าควรมีการนำชมหรือพาไปดูงานด้านการเกษตรประกอบการฝึกอบรมด้วยสำหรับสัดส่วนของการฝึกอบรมระหว่างภาคบรรยาย

และภาคปฏิบัติเน้นเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.0 ระบุว่าควรจะมีสัดส่วนระหว่างภาคบรรยาย รับภาคปฏิบัติเป็น 30 : 70 เปอร์เซ็นต์ ส่วนมาก (89.0%) มีความต้องการจะได้รับการปฏิบัติหลังจาก จบสิ้นการฝึกอบรม และเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (97.0%) มีความต้องการที่จะให้มีการติดตามให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมและการฝึกอบรม

5. ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ระหว่างการฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์หาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรในด้านของการหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรโดยวิธีต่าง ๆ จากสื่อประเภทต่าง ๆ พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในตำบลชุมโคมีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากนิตยสารบทความทางเกษตรเป็นลำดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ ดูข่าวเกษตรกรจากโทรทัศน์ช่อง 9 และช่อง 5 อ่านข่าวเกษตรจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และหนังสือพิมพ์มติชน และฟังข่าวเกษตรจากสถานีวิทยุในบางโอกาสแต่น้อยมาก ตามลำดับ

ในด้านของกระบวนการถ่ายทอดความรู้ และความต้องการสื่อส่งเสริมประกอบการฝึกอบรมนั้น สื่อประเภทวีดิโอเทปและสื่อประเภทเอกสารประกอบการฝึกอบรมเป็นสื่อประเภทที่เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก ส่วนสื่อประเภทอื่น ๆ เกษตรกรมีความต้องการรองลงมาได้แก่ สไลด์ประกอบเสียง แผ่นพับ แผ่นใส แผ่นภาพโปสเตอร์ และเทปเสียง ตามลำดับ

ในด้านภาษาที่จะใช้ในการถ่ายทอดความรู้ประกอบการฝึกอบรมและใช้ประกอบสื่อส่งเสริมนั้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 49.0 ระบุว่า เป็นภาษากลางหรือภาษาท้องถิ่นก็ได้ ขณะที่ร้อยละ 39.0 ระบุว่าควรเป็นภาษากลาง มีเพียงร้อยละ 12.0 ที่ระบุว่าควรเป็นภาษาท้องถิ่น ทั้งนี้อธิบายได้ว่าเกษตรกรในตำบลชุมโคสามารถมีความเข้าใจในภาษากลางได้ดีพอสมควร ซึ่งเกษตรกรจำนวนหนึ่งมีการอพยพเคลื่อนย้ายมาจาก อำเภอปราณบุรี และอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จึงไม่น่าจะมีปัญหาในด้านการใช้ภาษาในการถ่ายทอดความรู้ ในด้านเสียงบรรยายประกอบสื่อส่งเสริมนั้น ร้อยละ 88.1 ระบุว่าเสียงผู้บรรยายจะเป็นเสียงผู้ชายหรือผู้หญิงก็ได้ และส่วนมาก (62.2%) ระบุว่าควรจะมีเสียงเพลงประกอบการบรรยายด้วยเพื่อไม่ให้เกิดการนำเสนอนื้อหาในสื่อส่งเสริมเป็นวิชาการมากเกินไป

6. ข้อเสนอแนะจากกรวิจัยในครั้งนี้

จากผลการศึกษาความต้องการการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกรในตำบลชุมโค อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อฝ่ายส่งเสริมและฝึกอบรมของวิทยาเขตชุมพร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ดังต่อไปนี้

6.1 การบริหารจัดการโครงการฝึกอบรม

- ควรจัดหลักสูตรการฝึกอบรมที่มีช่วงระยะเวลาฝึกอบรม 1-3 วัน
- ควรจัดระหว่างเดือนมีนาคม หรือเมษายน

- ใช้สถานที่ฝึกอบรมภายในวิทยาเขตชุมพร หรือบริเวณภายในโรงเรียนก็ได้ แต่น่าจะพิจารณาสถานที่ของวิทยาเขตชุมพรเพราะว่ามีความพร้อมในด้านสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ที่สื่อสำหรับฝึกอบรม

- การฝึกอบรมแต่ละหลักสูตร/หัวข้อไม่ควรมีผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกินกว่า 20 คน
- การแบ่งหัวข้อย่อยในแต่ละวันไม่ควรเกิน 3 หัวข้อย่อย และควรจัดสัดส่วน

ระหว่างภาคบรรยายต่อภาคปฏิบัติเป็น 30:70 เปอร์เซนต์

- ควรมีการนำชม หรือทัศนศึกษาดูงานประกอบการฝึกอบรม
- ควรจัดเตรียมวัสดุบัตรสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเป็นการเสริมความภาคภูมิใจ

และความต้องการที่เข้าร่วมฝึกอบรมของผู้อื่นต่อไป

- ภายหลังจากเสร็จสิ้นหลักสูตรการฝึกอบรมแล้ว ฝ่ายส่งเสริมและฝึกอบรมควรมีการติดตามให้คำแนะนำ และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

- เพื่อให้การขยายผลของการฝึกอบรมไปสู่เกษตรกรรายอื่น ๆ อย่างรวดเร็วและอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเสนอว่าควรมีการคัดเลือกเกษตรกรที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และมีทักษะเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเป็น key farmers หรือ trainer สำหรับช่วยถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่เกษตรกรโดยทั่วไปอีกกลุ่มหนึ่ง

6.2 ด้านหัวข้อเรื่องการฝึกอบรม

ควรจัดหัวข้อเรื่องของการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในตำบลชุมโคตามลำดับความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมต่อไปนี้

6.2.1 ด้านธุรกิจเกษตร

- 1) การรวมกลุ่มและดำเนินธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร
- 2) ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด และการจัดการข้อมูล
- 3) การจัดการระบบการผลิต และการตลาดสินค้าเกษตร
- 4) การจัดการธุรกิจการซื้อ และการขายปัจจัยการผลิต
- 5) และผลผลิตทางการเกษตร
- 6) การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต และผลตอบแทน

6.2.2 ด้านเครื่องมือทางการเกษตร

- 1) การใช้และการบำรุงรักษาเครื่องมือ/เครื่องทุ่นแรงการเกษตร
- 2) การซ่อมอุปกรณ์เครื่องมือ/เครื่องทุ่นแรงการเกษตร
- 3) การติดตั้งระบบน้ำเพื่อการเกษตร
- 4) การก่อสร้างในฟาร์ม/การวางผังฟาร์ม
- 5) การใช้รถแทรกเตอร์ขนาดเล็ก

6.2.3 ด้านการเพาะปลูกพืช

- 1) การปรับปรุงดิน และการเตรียมดินก่อนการเพาะปลูก
- 2) การขยายพันธุ์พืช (พืชสวน)
- 3) การตกแต่งกิ่งไม้ผล
- 4) การทำปุ๋ยหมัก
- 5) การผลิตยางแผ่นรมควัน

6.2.4 ด้านปศุสัตว์/สัตวบาล

- 1) การใช้วัคซีนในสัตว์ (โคเนื้อ โคนม กระบือ และสัตว์ปีก)
- 2) การสร้างโรงเรือนสัตว์ที่เหมาะสม
- 3) การเลี้ยงดู-ดูแลโคเนื้อ/โคนม
- 4) การเลี้ยงไก่เนื้อ
- 5) การเลี้ยงไก่ไข่

6.2.5 ด้านอุตสาหกรรมการเกษตร

- 1) การเก็บรักษาผลผลิตยางพาราส่งโรงงาน
- 2) การดูแลเก็บรักษาผลผลิตน้ำนมโคเพื่อส่งสหกรณ์
- 3) การแปรรูปผลผลิตผลการเกษตร (ประมง, สัตว์ประรด, มะม่วง)
- 4) การถนอมอาหาร (วัตถุดิบในท้องถิ่น)
- 5) การผลิตนมพร้อมดื่มบรรจุถุง และขวด

6.2.6 ด้านการประมง

- 1) การทำประมงชายฝั่ง
- 2) การเลี้ยงปลาในกระชัง

- 3) การเลี้ยงปลาน้ำจืด และการดูแลรักษาบ่อปลา
- 4) การทำนากุ้ง
- 5) การดูแลและป้องกันรักษาโรคปลา

6.3 ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ระหว่างฝึกอบรม

- ควรมีการใช้สื่อประเภทวีดีโอเทป และมีสื่อเอกสารประกอบการฝึกอบรม เพื่อให้เกษตรกรได้รับรู้ข้อมูลเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาจจะมีการผลิตสื่อที่เป็นชุดสื่อประกอบการฝึกอบรม พร้อมกับคู่มือการฝึกอบรมให้เป็นชุดสื่อ (Media Packages) สำหรับหัวข้อต่างๆ กันไป เพื่อความสะดวกต่อการนำไปใช้และควรเน้นด้านการให้ความรู้ (Knowledge) และวิธีปฏิบัติ (Practice) ในเรื่องนั้น ๆ รวมเข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตามไม่ควรละเลยการใช้สื่อประเภทอื่น ๆ ประกอบการถ่ายทอดความรู้

- ภาษาที่ใช้สำหรับการถ่ายทอดความรู้ระหว่างการฝึกอบรม และใช้ประกอบเสียงในชุดสื่อนั้นสามารถใช้ได้ทั้งสองภาษา หรือใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ภาษากลาง หรือภาษาท้องถิ่นก็ได้ และไม่ควรเน้นลักษณะการถ่ายทอดที่เป็นเชิงวิชาการ หรือศัพท์วิชาการมากนัก

- เสียงผู้บรรยายในชุดสื่อประกอบการฝึกอบรมนั้นจะใช้เสียงผู้ชายหรือผู้หญิงก็ได้และควรมีเสียงเพลงประกอบการบรรยายของชุดสื่อด้วยเพื่อสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองระหว่างการฝึกอบรม และทำให้เนื้อหาในชุดสื่อน่าสนใจติดตาม น่าฟังยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ชัชวีร์ นฤทุม. 2526. หลักการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิชาภัทร จันทศรี และ ธวัช หมดเต๊ะ. 2536. ความต้องการฝึกอบรมทางด้านการเกษตรของเกษตรกรในเขตลาดกระบัง. กรุงเทพมหานคร. ปัญหาพิเศษภาควิชาเทคนิคเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ทองฟู ชินะโชติ. 2531. การฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรัญ สิงห์คำ. 2533. ความต้องการการฝึกอบรมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมในอำเภอเสนานิคม จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้